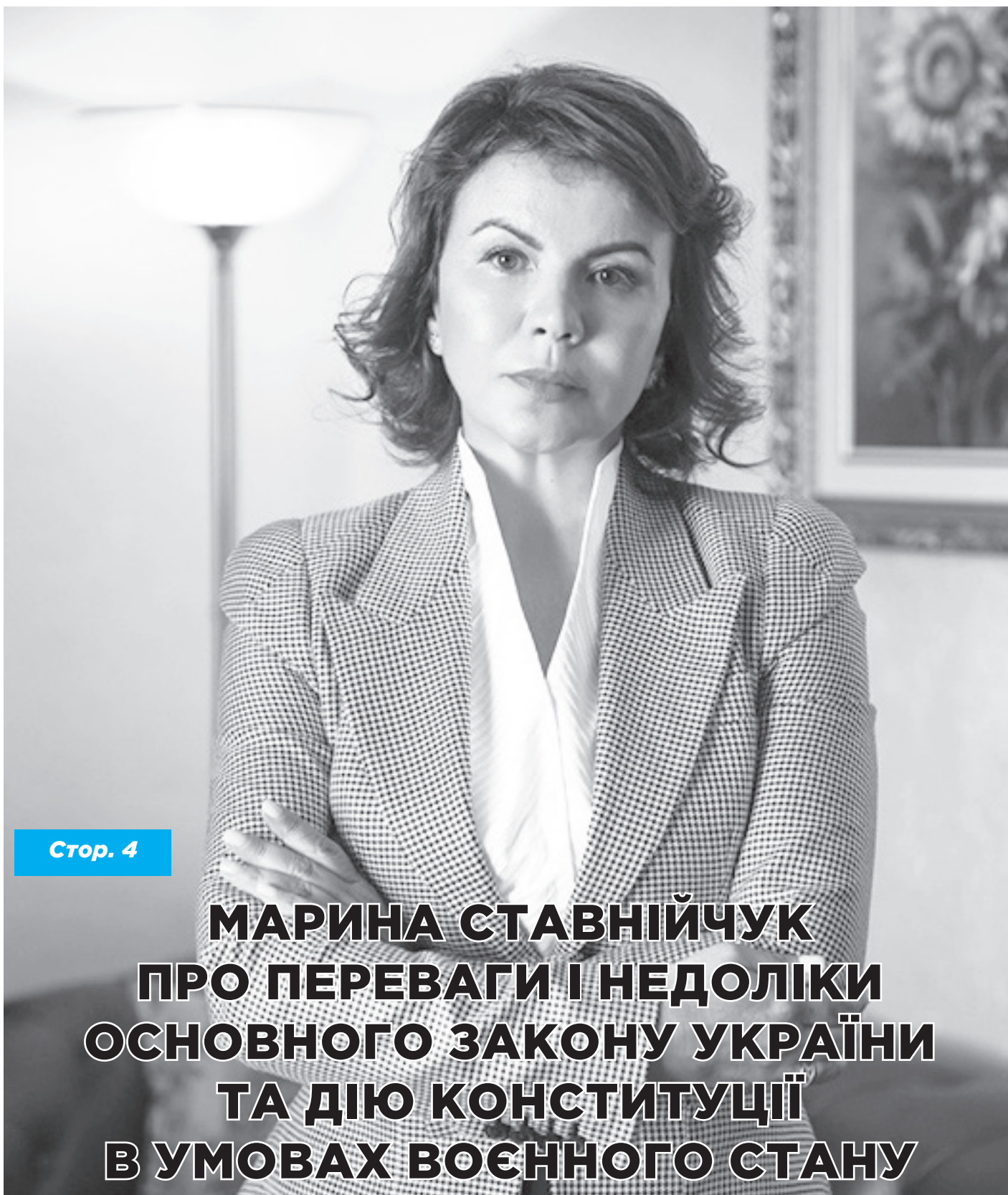

ПОРАДИ ЮРИСТА

КОМЕНТАРІ ПРАВНИКІВ, ПОЛІТОЛОГІВ, ЕКОНОМІСТІВ, ФАХІВЦІВ ТА ЕКСПЕРТІВ

ЛИПЕНЬ
№ 7 (178) 2025

Стор. 4

МАРИНА СТАВНІЙЧУК ПРО ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ОСНОВНОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ ТА ДІЮ КОНСТИТУЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

БЕЗОПЛАТНЕ ПРОТЕЗУВАННЯ

Хто має право на безоплатне забезпечення протезами та протезно-ортопедичними виробами?

Стор. 2

ІНФОРМУЄ ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ

ПФУ роз'яснює щодо соціальних послуг та допомоги, а також відповідає на актуальні питання

Стор. 3

ДОПОМОГА ПРАЦІВНИКАМ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Яка допомога передбачена працівникам критичної інфраструктури, постраждалим від збройної агресії рф

Стор. 6

ДОДАТКОВІ ВИТРАТИ НА ДИТИНУ

У Мін'юсті розповіли про участь батьків у додаткових витратах на дитину

Стор. 7

Всеукраїнська інформаційно-правова газета

Виходить за підтримки Українського інституту політики та Правозахисної організації «Спільна Мета»

Інформаційно-правовий портал
www.porady.org.ua →

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ - 49801

Кожному
гарантується
право знати
свої права і
обов'язки

Ст. 57 Конституції
України

БЕЗОПЛАТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТЕЗАМИ І ПРОТЕЗНО-ОРТОПЕДИЧНИМИ ВИРОБАМИ

Пільга надає право на безоплатне забезпечення іншими протезами і протезно-ортопедичними виробами. Забезпечення здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів. Протезно-ортопедичними виробами забезпечуються через структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад або до центри надання адміністративних послуг.

На дану пільгу мають право особи з інвалідністю внаслідок війни.

Необхідні документи:

- копія паспорта громадянина України;

- копія висновку МСЕК про встановлення інвалідності;

- індивідуальна програма реабілітації, рішення військово-лікарської комісії або висновок лікарсько-консультативної комісії про потребу в протезуванні;

- копія одного з передбачених Податковим кодексом України документів з даними про реєстраційний номер облікової картки платника податків або паспорт громадянина України (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку в паспорті);

- документ, що посвідчує статус особи з інвалідністю внаслідок війни.

Куди звертатись за отриманням:

До структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчого органу сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад або до центру надання адміністративних послуг, також через електронний кабінет особи та Єдиний державний веб-портал електронних послуг із заявою, яка подається із застосуванням електронного підпису.

Підставою для відмови надання пільги є подання документів, що містять завідомо неправдиві дані.

ОЦІНЮВАННЯ ПОВСЯКДЕННОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ПІСЛЯ ДОСЯГНЕННЯ 18 РОКІВ

Після досягнення 18 років дітьми, яким раніше було встановлено інвалідність, необхідно пройти оцінювання повсякденного функціонування, яке проводиться експертними командами з метою встановлення статусу інвалідності для дорослих.

Цей процес стосується дітей з інвалідністю, яким наближається 18-річчя,

їхніх родин, а також лікарів, які супроводжують таких пацієнтів.

Раніше питання інвалідності після досягнення повноліття вирішувались через лікарсько-консультативні комісії (ЛКК) та медико-соціальні експертні комісії (МСЕК). У новій системі рішення про статус інвалідності приймають експертні

команди на основі оцінювання повсякденного функціонування людини.

Це оцінювання є частиною комплексної реформи, яка запроваджує більш прозору, людиноорієнтовану систему підтримки людей з інвалідністю.

Дитиною з інвалідністю вважається дитина

віком до 18 років зі стійким обмеженням життєдіяльності, який встановлено статус інвалідності. Це визначення міститься у статті 7 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».

Відповідно до статті 7 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», дитина

може бути направлена на оцінювання повсякденного функціонування не раніше ніж за два місяці до досягнення 18-річного віку.

У цей період лікуючий лікар формує електронне направлення до експертної команди та додає пакет медичних документів. Цей пакет має підтверджувати основне захворювання, що призвело до інвалідизації, а також містити інформацію про етіологію, патогенез, морфологічні зміни та функціональні порушення.

У більшості випадків направлення має здійснювати саме той лікар, який надавав медичну допомогу дитині з інвалідністю протягом дитячого віку. Такий фахівець володіє повною та актуальною інформацією про перебіг захворювання, що зумовило порушення функціонування, і може якісно

обґрунтувати потребу в оцінюванні.

Для того щоб лікар міг сформувати електронне направлення на оцінювання повсякденного функціонування, керівник закладу охорони здоров'я має зареєструвати його як користувача електронної системи щодо оцінювання повсякденного функціонування. Це дасть змогу лікареві працювати з електронними справами та здійснювати направлення згідно з новим порядком.

Процес направлення і проведення оцінювання повсякденного функціонування регламентується Порядком проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2024 року № 1338.

За інформацією МОЗ

**РОЗМІЩЕННЯ РЕКЛАМИ
в газеті
та на сайті**

На сторінках газети та на сайті інформаційно-правового порталу ПОРАДИ ЮРИСТА (www.porady.org.ua) Ви маєте можливість розмістити рекламу, статті, інтерв'ю, блоги та інші матеріали суспільно-правового характеру.

Вартість та умови розміщення матеріалів дізнавайтесь за телефоном +38 (098) 507-28-77 або e-mail: porady_urista@ukr.net

ІНФОРМУЄ ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ

УРЯД ПЕРЕДАЄ ПФУ ФУНКЦІЇ З НАДАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ДЕРЖАВНОЇ СОЦДОПОМОГИ: ЩО ЗМІНІТЬСЯ З 1 ЛИПНЯ 2025 РОКУ?

Оприлюднено постанову КМУ від 11 червня 2025 року № 695 “Деякі питання надання окремих видів державної соціальної допомоги Пенсійним фондом України”.

Відповідно до ухвалених змін з 1 липня 2025 року Пенсійний фонд України має забезпечувати призначення і виплату таких видів допомоги:

- державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю;
- державної соціальної допомоги на догляд;
- державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю;
- допомоги на поховання особам, які одержували

державну соціальну допомогу та не мали права на пенсію, особам з інвалідністю, особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю.

Це черговий крок до централізації і цифровізації соціальних послуг та підвищення їхньої доступності для громадян.

Для тих, кому виплату вже призначено, нічого не зміниться: якщо людина має право на державну соціальну допомогу, виплата їй здійснюватиметься в установленому порядку.

Для інших стане більше можливостей для оформлення виплати: подати заяву та документи можливо буде:

- особисто – до будь-якого сервісного центру Пен-

сійного фонду України, незалежно від місця реєстрації;

- поштою – на адресу відповідного органу Пенсійного фонду України;

- через уповноважену особу виконавчого органу місцевої ради;

- через центр надання адміністративних послуг;

- онлайн – через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України або застосунок «Пенсійний фонд» (після реалізації технічної можливості з 1 вересня 2025 року).

Для звернення за допомогою запроваджується єдина форма заяви (у додатку до зазначеної постанови).

ОТРИМАТИ СОЦІАЛЬНІ ВИПЛАТИ СТАНЕ ПРОСТІШЕ І ШВИДШЕ: ВНУТРІШНЄ АДМІНІСТРУВАННЯ ВИПЛАТ ЗДІЙСНЮВАТИМЕ ПЕНСІЙНИЙ ФОНД

З 1 липня 2025 року внутрішнє адміністрування соціальних допомог, які отримують українці, здійснюватиме Пенсійний фонд України.

Звертаємо увагу, що для отримувачів соціальних виплат нічого не змінюється, зміни відбудуться виключно на рівні внутрішнього адміністрування. Усі, хто їх отримував соціальні виплати і має відповідне право, буде отримувати їх і надалі.

Водночас збільшується кількість місць, куди можна звернутися за соціальними виплатами, що сплачуються за рахунок коштів державного бюджету. Відтепер, крім ЦНАПів та працівників сільських/селищних/міських рад, можна буде звернутися ще й до найближчого сервісного центру ПФУ. Тож сервіси стануть доступніші.

Крім того, стане швидшим розгляд заяв громадян на соціальні виплати та їх щомісячне нарахування. Адже він повністю цифровізується і передається Пен-

сійному фонду, який має одну з найпотужніших серед усіх державних органів ІТ-систему.

Як було раніше?

На районному, потім обласному рівні органів соціального захисту населення формувалися паперові відомості. Звідти вони передавалися на державний рівень, де здійснювались необхідні нарахування. Після цього цілісна платіжна відомість знов передавалась на обласний рівень, а область розділяла відомості для районів. І тільки після цього районні управління соціального захисту могли звернутися з нею до банку для подальших нарахувань людям.

Такий тривалий процес вимагав багато зусиль та часу. Він сповільнював отримання виплат. Також є непоодинокі випадки заборгованостей, які виникають саме через значне перевантаження органів соціального захисту населення.

Як буде з 1 липня?

Замість обігу паперових відомостей – цифровізація процесів. Після звернення людини до будь-якої доступної точки, заявка через онлайн-сервіси потраплятиме одразу в опрацювання працівнику Пенсійного фонду. Після розгляду – призначення виплати на картку людини в тому банку, де вона обслуговується.

Завдяки цифровізації, всі заявки будуть обліковуватись онлайн і значно швидше. Це дозволить також ліквідувати накопичені борги.

Нагадаємо, що звертатися до ПФУ можна як онлайн (доступний портал електронних послуг і мобільний додаток), так і офлайн (Фонд має понад півтисячі сервісних центрів на підконтрольній Україні).

ЧИ МОЖЕ ПІДПРИЄМСТВО, ЯКЕ ОРЕНДУЄ ЖИТЛОВЕ ПРИМІЩЕННЯ ТА РОЗМІСТИЛО В НЬОМУ ВПО, ОТРИМУВАТИ КОМПЕНСАЦІЮ ЗА НАДАНІ КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ?

Постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2025 року № 616 передбачено можливість надання компенсації витрат на комунальні послуги за розміщення внутрішньо переміщених осіб (ВПО), у тому числі суб'єктам господарювання, що орендують приміщення, якщо ці приміщення безоплатно надаються для проживання ВПО.

Основні умови для надання компенсації

У житловому приміщенні ВПО:

- розміщуються безоплатно;
- проживають постійно.

Важливо! Орендна плата згідно з постановою не відшкодовується.

Компенсація передбачає відшкодування витрат на оплату спожитих ВПО комунальних послуг (вода, те-

пло, електроенергія тощо) в межах соціальних норм і нормативів.

Для розрахунку розміру компенсації за розміщення ВПО застосовуються соціальні нормативи споживання житлово-комунальних послуг, установлені постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 409, а соціальна норма житла визначена на рівні 13,65 кв. м на одну особу.

ОФОРМЛЮЮ ПЕНСІЮ ЗА ВІКОМ. ЧИ ОБОВ'ЯЗКОВО ПОТРІБНО НАДАВАТИ ДОВІДКУ ПРО ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ ЗА ПЕРІОД ДО ЛИПНЯ 2000 РОКУ?

Відповідно до Закону “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” при обчисленні пенсії враховується зарбіток людини за всі періоди страхового стажу, починаючи з 1 липня 2000 року за даними реєстру застрахованих осіб. Це правило.

Довідка про зарбіток за будь-які 60 календарних місяців підряд до 1 липня 2000 року може подаватись за бажанням заявника. Наприклад, якщо в цей період була

висока зарплата або мала місце робота за сумісництвом, то за наявності відповідних довідок буде врахована зарплата і за період до 1 липня 2000 року.

А обов'язково довідка подається лише у випадку, якщо після 1 липня 2000 року особа набула менше п'яти років страхового стажу.

Таку довідку видає підприємство, установа або організація, де працювала людина, на підставі особових

рахунків, платіжних відомостей або інших документів про нараховану зарбітну плату. Довідку може надати правонаступник підприємства, установи, організації або архівна установа.

Важливо!

Якщо зарплата за період до липня 2000 року є високою порівняно із зарбітною платою після цієї дати, – вона буде врахована та не вплине на обчислення пенсії.

МАРИНА СТАВНІЙЧУК ПРО ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ОСНОВНОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ ТА ДІЮ КОНСТИТУЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З нагоди 29-ї річниці прийняття Конституції України медіа ресурс «ПОРАДИ ЮРИСТА» запросив у гості відомого правника, конституціоналіста, людину з великим досвідом на державній службі Марину Іванівну Ставнічук.

В інтерв'ю кореспонденту Віталію Гузію («Київський реаліст») Марина Ставнічук розповіла про переваги і недоліки Основного Закону України, про дію положень Конституції в умовах воєнного стану, про конституційні права та обов'язки українців.

Також правник відповіла на актуальні питання щодо діяльності ТЦК та можливої мобілізації молоді і жінок у разі продовження війни в Україні.

Віталій Гузій:

Як ви оцінюєте текст Конституції України? Які ключові переваги та недоліки можете відмітити? Як професійний правник, що саме ви в ній би змінили?

Марина Ставнічук:

Тема складна з одного боку, а з іншого і запитання, і відповідь на неї вже багато років є актуальними для життя українського суспільства, української держави. Тому що, нагадаю, наша Конституція приймалася практично однією із останніх на колишньому пострадянському просторі.

У свій час це був хороший проект Конституції, який відповідав перехідному періоду від радянського типу республіки до намагання створити демократичну республіку. Конституційний процес в Україні до ухвалення Основного Закону, тривав достатньо довго, практично 5-6 років. За той період часу було декілька конституційних комісій, було декілька проектів Конституції, в яких намагались розглядати всі ключові питання побудови правової держави та демократичного суспільства.

І тим не менш, як завжди у нашій дійсності, як би ми не намагалися працювати системно, комп-

лексно і зважено, усе рівно, питання вирішувалося в останній момент і шляхом певних політичних компромісів.

Доволі часто ті, хто не знайомий детально з конституційним процесом в Україні, говорять про те, що Конституція була ухвалена в одну ніч. Але як я вже зауважила, період підготовки тривав достатньо довго, хоча дійсно, текст постатейно здебільшого ухвалювали в так звану «конституційну ніч».

Оскільки текст Конституції був предметом пошуку політичного компромісу, то документ поєднав в собі декілька важливих тенденцій. З одного боку, це була Конституція пострадянського періоду, Конституція перехідного періоду від Радянської Республіки Україна до демократичної, правової, незалежної, суверенної Української держави. З іншого боку в основі документу було закладено цілу низку новітніх положень, принципів, засад, які властиві вже демократичним державам.

Зокрема, у розділі «Загальні Засади» з'явилася норма про пряму дію Конституції України, з'явилася стаття, яка пов'язана з принципом верховенства права, з'явилася стаття, яка пов'язана з розвитком місцевого самоврядування, тощо.

Скажімо, на відміну від радянського типу народного представництва, Конституція уже чітко заклала основи системи парламентаризму в Україні. Був закладений принцип поділу функцій влади. Тобто, ціла низка новел у Конституції паралельно існували з традиційними перехідними положеннями.

Наприклад, візьмо право на охорону здоров'я, право на життя. Ми бачимо, що сучасна медицина чи сучасна медична реформа, яка проведена в Україні, як на мене - псевдореформа, пов'язана насамперед з тим, що на відміну від конституційного регулювання, по якому права в сфері охорони здоров'я кожного українця забезпечуються на безоплатній основі в державних комунальних закладах, то

на практиці ми бачимо що більшість послуг надаються на платній основі.

Найбільш складна проблема такого перехідного компромісного характеру Конституції полягає у формі організації насамперед центральної влади і, відповідно, регіональної місцевої влади. Ми бачимо, що попри те, що Конституція України в її первинному вигляді, коли вона ухвалювалася в 1996 році, розглядалася як Конституція за президентсько-парламентським типом правління, потім, коли вносились зміни у 2004 році, знову, як наслідок компромісу між політичними силами в парламенті, між кандидатами у президенти на виборах 2004 року, було запроваджено парламентсько-президентську республіку, але Україна так і не стала жити за формою належного європейського парламентаризму.

Як правило, при нормальному функціонуванні системи парламентаризму, законодавчі акти формуються виконавчою владою, вносяться в парламент, який схвалює законодавчі урядові акти. Таким чином забезпечується належне взаємодіювання за спільною відповідальністю парламенту і уряду.

В Україні ця тенденція не дотримується. У нас практика така, що група депутатів вносять законопроекти, які голосуються в парламенті, а президентські законопроекти, як правило, в першочерговому пріоритеті.

На жаль, в Україні складається така політична культура, коли недотримання положень Конституції є скоріше правилом існування Конституції, ніж виключенням. І це величезна проблема, тому що доволі часто, насамперед політики, президенти, як тільки приходять до влади, першим завданням, яке ставлять перед собою, це зміна Конституції.

А я стверджую, що Конституція України в її, так би мовити, конституційно-правовій конструкції, ніколи повноцінно в Україні не функціонувала. Є величезний розрив у правовій свідомості су-

спільства і правовій свідомості політиків, керівників держави, між тим, як вони мають функціонувати і тим, що практично відбувається в реальному житті. Це свідчить про надзвичайно низький рівень як правової, так і політичної культури.

І це, як на мене, головна проблема функціонування Конституції упродовж всіх років незалежності з того моменту, коли вона була ухвалена у 1996 році.

Віталій Гузій:

У 2004 році у нас були конституційні зміни, які обумовили перехід від президентсько-парламентської форми правління до парламентсько-президентської. І це, зокрема, було м'яким виходом з політичної кризи 2004 року. Але ж ми все рівно бачимо, що у нас Конституція не демонструвала достатньо задовільної практичної дії.

Навіть не дивлячись на те, що у нас парламентсько-президентська форма правління, це не заважає діючому президенту мати найбільшу владу, навіть більшу, ніж яка була у президентів Кучми та Януковича при президентсько-парламентській формі.

Як підвищити працездатність в практичній площині української Конституції? Які для цього треба закласти механізми? Що треба зробити, щоб українська Конституція працювала так, як це зазначено в головному Законі?

Марина Ставнічук:

Повинен бути дотриманий базовий підхід підвищення рівня правової і політичної культури в суспільстві.

Коли ми говоримо про базові речі, то складається в єдину картинку декілька пазлів. Мова не йде лише про якість освіти, фаховість тих, кого обирають на пост президента або народними депутатами чи призначають на посади у складі уряду, не лише про тих осіб, які працюють у державному апараті.

Мова насамперед повинна йти про спільну відповідальність виборців, народу України і тих,

кого обирають до влади. Тому що, на жаль, системна глибока проблема пов'язана з тим, що ми на сьогоднішній день маємо низький рівень управлінської культури - правової і політичної, на рівні місцевого самоврядування і на рівні держави. Але й люди сьогодні у нас не підготовлені до того, щоб обирати на виборах президента, на парламентських виборах, на місцевих виборах тих людей, які здатні виконувати положення Конституції, діяти відповідно до законодавства України, здатні на цій основі прогнозувати майбутнє, працювати на розвиток і таке інше.

Тому що, по великому рахунку, система підготовки людей до активної політичної участі на різних рівнях практично відсутня. При тому, що Конституція гарантує вільне волевиявлення на виборах, і це є одним із основних її принципів, для того, щоб мати свідоме, зважене волевиявлення, треба бути відповідно підготовленим, треба мати уяву, знання про ті політичні партії, які існують в державі.

І якщо не існує сталих політичних партій, які мають свою чітку ідеологію, які мають систему цінностей, коли кожного разу в парламент приходять нові політичні проекти, здебільшого разові, то яким чином нам відбудувати нормальне функціонування українського парламенту? У 2004 році були внесені зміни до Конституції в частині організації центральної влади, були політичні зобов'язання усіх сторін тодішнього політичного процесу провести також законопроект про зміни до Конституції, який стосується питань децентралізації державної влади і розвитку місцевого самоврядування. Свої зобов'язання тодішні політичні сили не виконали і не внесли зміни до Конституції в частині децентралізації. Самі політичні компроміси шукались на рівні не системи цінностей, а на рівні досягнення певних корпоративних чи інших особистих партійних інтересів. Тобто, за

рахунок великого рівня правового і політичного нігілізму, незавершеність політичного реформування у 2004 році призвела до того, що коли Віктор Янукович переміг на президентських виборах у 2010 році, то майже одразу знов постало питання змін до Конституції і Янукович, за рахунок рішення Конституційного суду, що взагалі можна вважати антиконституційним переворотом, повернув Конституцію в редакції 1996 року.

Віталій Гузій:

Ви сказали, що ключ до того, чому Конституція не дієва – це низька політична та правова культура суспільства та еліт. А чи можливо взагалі політичну та правову культуру в суспільстві, частиною якого є еліти, підвищити, якщо не буде до цього волі у нашої держави або, наприклад, і у іноземних держав? Враховуючи, що Україна та іноземні держави, які сьогодні тут мають вплив, утримують ключові важелі політичного, інформаційного, соціального впливу на суспільство. Як можна самовдосконалювати свої політичні пізнання та культуру, якщо цей процес блокується через систему освіти, примітивізацію передвиборчих кампаній, тощо? Чи можливо підвищити політичну культуру у суспільстві без волі еліт?

Марина Ставнічук:

Коли ви кажете, а чи можливо підвищити рівень політичної культури завдяки ресурсу іноземних держав, то я вам скажу, що іноземний вплив на існування нашої держави упродовж цих 30 років був ще одним фактором який не підвищував, а навпаки не сприяв тому, щоб формувався в Україні хоча б той мінімальний рівень, який дає можливість в демократичних державах людям свідомо брати участь у демократичних процедурах, обирати владу, владі функціонувати спільно з народом і спільно нести відповідальність за те, що відбувається в країні. →

Через недосконалість Конституції сталося так, що у нас через іноземні гранти, є пряме втручання у внутрішній політичний процес. Причому, доволі часто це цинічне і не фахове втручання з залученням, скажімо, тих же послів іноземних держав, як от, наприклад «...посли G7 звернулись з такою пропозицією та сказали робити так у судовій реформі, реформі прокуратури, реформі охорони здоров'я чи місцевого самоврядування...». І практично це та проблема, яку, як на мене, свідомо українська влада повинна розцінювати саме як первинну та фундаментальну проблему. Під проблемою я маю на увазі усунення такого суспільного нігілізму і формування належного рівня правової культури.

Взагалі нам треба не просто практична дія парламентсько-президентської форми правління з домінуючою роллю парламенту, а суто парламентська, адже всі бачать ці надмірні впливи президента. Будь який президент розглядає свою посаду чи свою особистість як всемогутній пост в системі розподілу функцій влади в державі. І от як це усунути? Давайте зробимо парламентську республіку. Це велике фундаментальне питання, яке треба системно і фахово вирішувати. Звичайно, треба починати дійсно з системи освіти, починати зі школи, щоб в курсі суспільствознавства чи правознавства вже дітям в достатньо дорослому віці подавався певний мінімум фундаментальних знань, які би відкладались і формували у української дитини майбутнього свідомого громадянина.

Віталій Гузій:

Давайте повернемося до війни, бойових дій, які безумовно вимагають правового регулювання. Стосовно цього в Конституції є згадка, як про стан війни, так і про воєнний стан. В Україні з 24 лютого 2022 року введений воєнний стан. Критики правових обмежень, які витікають з воєнного стану, акцентують увагу на тому, що в умовах повномасштабного російського вторгнення мав бути введений саме стан війни. Поясніть, будь ласка, з правової точки зору, чим відрізняється ці два поняття і який все ж таки варіант з цих двох найбільш доречний в наших умовах?

Марина Ставнійчук:

Російська агресія проти України показала ще один недолік нашої Конституції. І я не можу сказати, що це було свідоме упущення у конституційному регулюванні питань війни і пов'язаних з цим механізмів. Ні, просто Конституція України у свій час формувалася як Конституція мирної держави, і для мене абсолютно очевидно, що ті депутати, які були батьками Конституції, ухвалюючи зміни, виходили із міжнародного права і, насамперед, тих стандартів, які властиві багатьом Конституціям. І не могли прорахувати у мирний час, в умовах, коли тільки стає на ноги суверенна, незалежна Україна, таку імовірність, що проти нашої держави, країною сусідом буде скоєно воєнну агресію.

Тому на сьогоднішнє питання війни і миру в Україні регулюються наступним чином – дійсно передбачено відповідними статтями Конституції механізм обов'язкового оголошення за поданням президента стану війни українським парламентом. Ми говоримо з вами про п. 9 ч. 1 ст. 85 Конституції України. Треба сказати, що на початку 90-х років, коли практично формувались пропозиції щодо Конституції України, формувалось разом з тим і відповідне законодавство про національну безпеку і оборону. Положення Конституції нерозривно пов'язані, наприклад, з положеннями Закону про оборону, Закону про мобілізаційну діяльність, Закону про правовий режим воєнного стану та низкою інших законів. Ці три ключові органічні конституційні закони, хоча вони так не називаються прямо, але з точки зору теорії конституційного права, це органічні закони, прийняття яких передбачено Конституцією для того, щоб забезпечити механізм, коли на державу нападає країна-агресор з точки зору міжнародного права. Оголошення стану війни – це більш зовнішня декларація тієї чи іншої держави і такий механізм передбачений, як Конституцією так і Законом України про оборону. Але Конституцією також передбачено і запровадження правового режиму воєнного стану і це з точки зору правил ведення війни – внутрішня декларація держави. Тобто зовнішня декларація дається для міжнародної спільноти,

щоб інші держави розуміли, в якому стані перебуває та чи інша країна у зв'язку з тим, що на неї напали – це перше. І друге – кожна з держав, відповідні союзи чи альянси мають визначитися у своєму ставленні до події, яка відбувається з точки зору статуту ООН. І ви пам'ятаєте, що коли почалася повномасштабна війна, дві країни – Турція і Швейцарія одразу оголосили про свій нейтралітет. І інші держави промовчали, по факту ставши нашими партнерами (як, наприклад, США чи країни ЄС), а хтось став на бік держави-агресора, як, наприклад, Іран та Північна Корея.

Віталій Гузій:

Тобто, воєнний стан, він правильно був введений, а стан війни не потрібно вводити в наших умовах?

Марина Ставнійчук:

Я наполягаю на тому, що Конституція прямо зобов'язувала українську владу у момент воєнної агресії оголосити стан війни в державі.

Війна у нас відбувається з моменту анексії Криму і початку воєнних дій на Донбасі. Тобто, стан війни треба було оголошувати ще у 2014 році. Тим більше стан війни треба було оголошувати, коли почалася повномасштабна війна. І це по великому рахунку констатація факту невиконання положень Конституції обома останніми владами в Україні.

Чому це не було зроблено? Пояснення шукали різні. Зокрема, начебто якісь наші партнери говорили Україні про те, що неможливо оголошувати стан війни, бо вони не зможуть надавати допомогу. Як на мене це все відговорки і прямими негативними наслідками неоголошення стану війни є складнощі вирішення деяких питань. І ми їх будемо мати, наприклад, в реалізації питання про створення спецтрибуналу по воєнних злочинах, злочинах проти людства і проти прав і свобод людини у цій війні. Також це буде напряму позначатися і вже позначається на механізмах компенсації для України за нанесені нам збитки. Крім того ми вже бачимо складність. Наприклад, зараз триває дипломатичний процес врегулювання питання завершення війни і укладення миру і ми з вами бачимо проблеми у використанні підходів і термінологій. Зокрема, США

демонструють наміри закінчення цієї війни, але ж вони не розглядають і не оперують поняттями воєнної агресії, воєнних злочинів, необхідності притягнення до відповідальності агресора, необхідності компенсації для України.

Разом з тим, правовий режим воєнного стану був правильно введений на підставі Конституції і законів і вже неодноразово продовжувався. Знову ж таки це питання – продовження терміну правового режиму воєнного стану чітко не врегульовано ні Конституцією, ні відповідним законодавством. Але це питання не до теперішньої влади адже зміни до Конституції під час війни неможливі.

Так само стоїть питання і легітимності української влади. Я вважаю, що в цьому питанні є пробіл у Конституції. Наприклад, щодо парламенту є відповідне положення у статті 83, де зазначено, що під час війни продовжуються повноваження чинного парламенту до того моменту, коли після війни не будуть проведені вибори і не вступить у дію склад нового парламенту. Щодо президента цього немає, тому ми, українські правники, сповідуючи абсолютно інтереси своєї держави, наполягали на тому, що явну прогалину в Конституції компенсує Закон про правовий режим воєнного стану, який є органічним конституційним законом і практично однаково регулює питання легітимності і президента, і парламента, і уряду, і місцевих органів самоврядування в умовах війни.

Віталій Гузій:

Для збереження керованості державним апаратом, який, як кажуть політичні експерти, зав'язаний на рейтингах особи президента, чи можливо проводити в умовах активної фази бойових дій вибори? І які можуть бути інші законні методи проведення виборів в умовах війни, коли це не передбачено Конституцією?

Марина Ставнійчук:

На жаль, у нас багато експертів коментують політико-правові процеси на свій смак, не знаючи доволі часто положень чинної Конституції, адже пряма заборона на зміни під час умов воєнного або надзвичайного стану існує в самій же Конституції.

Ситуація не така проста

і нам треба думати і прогнозувати, а як може розвиватися ситуація в Україні в зв'язку з тим, що війна триває. Більш того, Конституція говорить, що в умовах надзвичайного або воєнного стану не проводяться в державі і вибори, референдуми і таке інше.

Більш того, в Конституції прямо передбачено можливість для президента і парламенту на час дії воєнного стану обмежувати і окремі положення Конституції, які стосуються прав громадян.

Віталій Гузій:

Не менш актуальне зараз питання, особливо для багатьох українських чоловіків – це питання мобілізації. Скажіть, будь ласка, як пересічному громадянину, якщо він має відсрочку або законні підстави для броні, реагувати на незаконні прояви мобілізації і так званої бусифікації? Що б ви порадили?

Марина Ставнійчук:

По-перше, перевіряти дані у відповідних системах Міноборони щодо власного мобілізаційного стану. І це треба робити часто. По-друге, уважно вивчати і аналізувати інформацію, яка пов'язана зі всіма загальними мобілізаційними процесами – щодо зміни правил, щодо уточнення чи визначення строків проходження медичних обстежень, тощо. Треба враховувати що системи Міноборони, які пов'язані з мобілізацією, час від часу виходять з ладу, через хакерські атаки і велике навантаження тому варто носити з собою паперові документи, які пов'язані з наявністю бронювання чи відсрочки. По-третє, тим, хто має змогу з точки зору фінансових можливостей все-таки укласти відповідні угоди з адвокатського обслуговування, надання адвокатської допомоги у разі якоїсь незрозумілої чи незаконної ситуації.

Це все стосується неправомірної поведінки працівників ТЦК. Але зауважу, що більшість співробітників територіальних центрів ведуть себе коректно і нарешті для них було видано відповідні правила поведінки, що їм дозволено, а що заборонено.

Велика проблема в тому що відсутнє стимулювання для мобілізації і є серйозний рівень падіння мобілізаційних темпів.

Зеленський в одному із

інтерв'ю, сказав, що наша можливість – 27-30 тисяч в місяць, але президент говорить про можливості, а реально це далеко не відповідає дійсності. Тому керівників ТЦК притягують до відповідальності за невиконання, так би мовити, мобілізаційних планів. Зрозуміло, що вони і використовують будь-які методи для того, щоб зберігати мобілізаційні темпи.

Віталій Гузій:

Ви сказали про зменшення темпів мобілізації. А чи може держава для їх збільшення піти на зменшення мобілізаційного віку чи до мобілізації жінок? Наскільки це виглядає реалістичним?

Марина Ставнійчук:

Президент України постійно демонструє свою незгоду з тим, що мобілізаційний вік повинен зменшуватися до 18-річного віку. Тим не менше до 25 років вже мобілізаційний вік знизили. Фактична мобілізація 18-25 річних також розпочалася за рахунок стимулюючих заохочень на контрактній основі.

На фоні цього виникла проблема соціальної нерівності в армії. Тобто, якщо ти йдеш по контракту «18-25», тобі одні умови, а якщо тебе мобілізували то ти вже права на «мільйонний контракт» не маєш. І це не добре.

Що стосується мобілізації жінок, то на мою думку це неприйнятно. Так, 65 стаття Конституції говорить, що обов'язок захисту держави є у кожного, тобто і чоловіка, і жінки, але суспільний консенсус у нашій державі склався таким чином, що чоловіки воюють, а жінки дивляться за дітьми. І сьогодні цей суспільний консенсус намагаються порушити.

Моя особиста думка полягає у тому, що українська влада повинна зробити все, щоб у найближчий час війна закінчилася. Якщо для Росії втрати у мільйон військових вони можуть і не помітити, це їхні проблеми. А для нас такого роду втрати це просто катастрофічно. І мобілізації жінок і молоді ні в якому разі не можна допустити.

Нам необхідно зберегти покоління для того, щоб ту демографічну яму, в яку ми попали, подолати в частині відновлення нашого народу. Інакше перспектив у нашої нації взагалі не буде.

ДОПОМОГА ПРАЦІВНИКАМ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ

З липня 2024 р. працівникам об'єктів критичної інфраструктури, держслужбовцям, посадовим особам органів місцевого самоврядування, які отримали інвалідність після поранення/каліцтва/захворювання, пов'язаного з виконанням службових обов'язків в районах бойових дій чи в районах, що піддавалися бомбардуванням/авіаударам/іншим збройним нападам, держава забезпечує виплату одноразової грошової допомоги.

Якщо ж людина загинула, — цю допомогу отримують члени сім'ї.

Призначається:

- працівникам об'єктів критичної інфраструктури, державним службовцям, посадовим особам місцевого самоврядування, які стали особами з інвалідністю у зв'язку з пораненням, каліцтвом, контузією або внаслідок захворювання, пов'язаних з виконанням посадових (службових, професійних) обов'язків у період військової агресії рф проти України в районах проведення воєнних (бойових) дій після 24 лютого 2022 року або в районах, що піддавалися після цієї дати бомбардуванням, авіаударам та іншим збройним нападам;

- або членам сім'ї, якщо людина загинув чи померла через описані вище трагічні обставини

До членів сімей загиблих (померлих) осіб належать:

- діти, у тому числі

усиновлені, зачаті за життя загиблої (померлої) людини та народжені після її смерті, а також діти, стосовно яких цю людину за її життя було позбавлено батьківських прав;

- один із подружжя, який пережив людину, яка загинула;

- батьки (усиновлювачі) загиблого чи загиблої, якщо вони не були позбавлені батьківських прав або їхні батьківські права були поновлені на час загибелі або смерті;

- внуки людини, яка загинула, якщо на момент її загибелі (смерті) їх батьки також загинули або померли;

- жінка (чоловік), з якою (з яким) людина, яка загинула, проживали однією сім'єю, навіть, якщо вони не перебували у шлюбі між собою (за умови, що цей факт встановлено рішенням суду, яке набрало законної сили);

- утриманці загиблої (померлої) людини, визначені ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Розмір допомоги:

1) особам з інвалідністю I групи - 800 тисяч гривень;

2) особам з інвалідністю II групи - 500 тисяч гривень;

3) особам з інвалідністю III групи - 200 тисяч гривень;

4) у разі загибелі (смерті) - 1 мільйон гривень.

Як отримати?

Офлайн. Подати до територіального органу Пенсійного фонду України відповідну заяву про призначення і виплату допомоги і необхідні документи (їх повний перелік — у пункті 10 Порядку призначення виплат). Це можна зробити протягом трьох років з дня виникнення права на допомогу.

Онлайн через вебпортал електронних послуг ПФУ. У такому разі до заяви додаються скановані копії документів, а для підписання використовується електронний підпис.

Якщо отримувачів допомоги декілька.

Допомога виплачується рівними частками всім особам, які мають право на її призначення і виплату (якщо відсутнє інше особисте розпорядження померлого).

Якщо раніше ви вже отримали одноразову страхову виплату або компенсацію за шкоду життю і здоров'ю меншого розміру.

Якщо раніше — до набрання чинності Закону України про запровадження цієї грошової виплати — ви вже отримали одноразову страхову виплату чи одноразову компенсацію за шкоду життю та здоров'ю, завдану внаслідок військової агресії рф проти України, відповідно до інших нормативно-правових актів і в розмірі меншому, ніж передбаче-

но цим Законом, ви маєте право на виплату різниці між сумою, визначеною цим Законом, та отриманою раніше сумою.

Більш детальну інформацію завжди можна отримати за телефонами “гарячих” ліній Головного управління: +38 067 296 06 67; +38 067 302 45 66 (Viber, WhatsApp, Telegram).

Також одноразова компенсація за шкоду життю і здоров'ю та щорічна допомога на оздоровлення призначається тим, хто постраждав від вибухонебезпечних предметів.

Кому призначається?

Дорослим і дітям, які постраждали від вибухонебезпечних предметів і внаслідок цього отримали інвалідність

Який розмір

Розраховується відповідно до встановленого на 1 січня поточного року прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність у 2025 році:

- особі з інвалідністю I групи - у п'ятикратному розмірі — 11 805 грн

- особі з інвалідністю II групи - у чотирикратному розмірі — 9 444 грн

- особі з інвалідністю III групи - у трикратному розмірі — 7 083 грн

- дитині з інвалідністю підгрупи А до 18 років - у п'ятикратному розмірі — 11 805 грн ;

- дитині з інвалідністю до 18 років - у чотирикратному розмірі — 9 444 грн

Якщо група інвалідності з часом зміниться, розмір призначеної раніше компенсації не перераховується.

Якщо людина, яка постраждала, має право на отримання компенсації за різними законами, призначення та виплату буде здійснено за одним з них, на її вибір.

Як оформити

Звернутися із заявою та необхідними документами

- до структурних підрозділів/уповноважених осіб з питань соцзахисту територіальних громад або ЦНАП, в містах обласного значення — до управлінь соцзахисту

- за зареєстрованим або за фактичним місцем проживання

- не пізніше ніж через 60 календарних місяців після встановлення зв'язку інвалідності з ушкодженнями від вибухонебезпечних предметів.

Які документи необхідні

Необхідні копії документів (із пред'явленням оригіналів):

- паспорта громадянина України (тимчасове посвідчення громадянина України, посвідка на постійне проживання чи тимчасове проживання, посвідчення біженця)

- реєстраційного номера облікової картки платника податків;

- свідоцтва про народження дитини (для дітей віком до 14 років);

- рішення про встановлення над дитиною-сиротою, дитиною, позбавленою батьківського піклування, опіки, піклування (в разі здійснення опіки або піклування над дітьми);

- довідки МСЕК про групу і причину інвалідності (особам від 18 років) або висновку ЛКК про встановлення категорії «дитина з інвалідністю» дітям віком до 18 років.

Допомога на оздоровлення

Як оформити

Звернутися із заявою та необхідними документами до 15 жовтня поточного року до:

- структурних підрозділів/уповноважених осіб з питань соціального захисту територіальних громад або ЦНАП, в містах обласного значення — до управлінь соцзахисту;

- за зареєстрованим або за фактичним місцем проживання.

Розмір розраховується відповідно до встановленого на 1 січня поточного року прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

У 2025 році:

- особам з інвалідністю I або II групи, дітям з інвалідністю - 40% цього прожиткового мінімуму — 944 грн

- особам з інвалідністю III групи - 35% цього прожиткового мінімуму — 826 грн

АЛІМЕНТИ У 2025 РОЦІ: ЯКІ МІНІМАЛЬНІ ТА МАКСИМАЛЬНІ СУМИ ВИПЛАЧУЮТЬСЯ НА ДІТЕЙ

Гарантований розмір аліментів на одну дитину становить не менше, ніж 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Наразі мінімальний гарантований розмір аліментів становить:

- для дітей до 6 років — 1 281,5 грн (прожитковий мінімум 2 563 грн);
- для дітей від 6 до 18 років — 1 598 грн (прожитковий мінімум 3 196 грн).

Як визначають розмір аліментів?

З огляду на фактор кількості дітей, схема розрахунку становить:

- на одну дитину — ¼ від доходу;
- на двох — 1/3 від доходу;
- на трьох і більше — ½ від доходу.

Чим відрізняється гарантований розмір аліментів від рекомендованого?

Гарантований розмір аліментів на одну дитину — це мінімальний розмір, який сплачує батько чи матір у випадку, коли їхні доходи низькі. А рекомендований розмір — це той, який встановлює суд у разі достатності заробітку платника аліментів.

Щодо максимальної суми аліментів, то вона не може перевищувати 10 прожиткових мінімумів:

- до 6 років — 25 630 грн;
- від 6 до 18 років — 31 960 грн.

УЧАСТЬ БАТЬКІВ У ДОДАТКОВИХ ВИТРАТАХ НА ДИТИНУ

Батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття.

Вони зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину визначаються за домовленістю між ними. Той із батьків, хто проживає окремо від дитини, за домовленістю може брати участь у її утриманні в грошовій і (або) натуральній формі (статті 150, 180, 181 Сімейного кодексу України (далі – СК)).

Мати, батько мають рівні права та обов'язки щодо дитини, незалежно від того, чи перебували вони у шлюбі між собою.

Розірвання шлюбу між батьками, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини (стаття 141 СК).

Поняття «утримання» у розумінні сімейного законодавства передбачає забезпечення дитині необхідних умов для життя, виховання та розвитку. При цьому аліменти – це лише базовий обов'язок батьків щодо забезпечення основних потреб дитини (зокрема, у харчуванні, одязі, відпочинку, отриманні освіти, медичних послуг). Також може мати місце необхідність забезпечення додаткових потреб на дитину, зумовлених особливими обставинами.

Відповідно до статті 185 СК той з батьків, з кого присуджено стягнення аліментів на дитину, а також той з батьків, до кого стягнення аліментів не була подана, зобов'язані брати участь у додаткових витратах на дитину, що викликані особливими обставинами (розвитком здібностей дитини, її хворобою, каліцтвом тощо).

Розмір участі одного з батьків у додаткових витратах на дитину в разі спору визначається за рішенням суду, з урахуванням обставин, що мають істотне значення.

Додаткові витрати на дитину можуть фінансуватися наперед або покриватися після їх фактичного понесення разово, періодично або постійно.

Судова практика

У постанові від 04.12.2019 у справі № 320/383/19 Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду зазначив, що аналіз статті 185 СК вказує на те, що в окремих випадках за наявності особливих обставин, крім звичайних витрат на дитину, вимагаються додаткові. Розмір додаткових витрат повинен визначатися залежно від передбачуваних або фактично понесених витрат на дитину.

Вказане положення стосується особливих обставин, приблизний перелік яких надається зазначеною статтею. До таких особливих обставин закон відносить насамперед випадки, коли дитина, яка знаходиться на утриманні батьків, потребує додаткових витрат на неї у зв'язку із розвитком певних її здібностей чи то страждає на тяжку хворобу. Особливі обставини можуть бути зумовлені як негативними (хвороба), так і позитивними фактами (схильність дитини до музики, що потребує купівлі музичного інструменту, або до певного виду спорту, що вимагає додаткових матеріальних витрат, або дитина потребує оздоровлення та відпочинку біля моря чи на гірському курорті).

Додаткові витрати, зумовлені особливими обставинами, можуть бути присуджені судом у вигляді конкретної суми, що підлягає одноразовій

сплаті, або у вигляді щомісячних чи інших періодичних платежів, здійснюваних протягом певного строку чи постійно. Додаткові витрати на дитину можуть фінансуватися наперед або покриватися після їх фактичного понесення.

Наявність таких додаткових витрат має довести особа, що заявляє позовні вимоги про їх стягнення. Ці кошти є додатковими, на відміну від коштів, які отримуються одним з батьків на утримання дитини.

У цих випадках ідеться про фактично зазначені або передбачувані витрати, тому їх необхідно визначати у твердій грошовій сумі.

Відповідно до частини першої статті 81 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК) кожна сторона зобов'язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Доказами, які підтверджують наявність особливих обставин, що спричинили додаткові витрати на дитину, можуть бути:

- документи, які свідчать, наприклад, про витрати на придбання спеціальних інструментів, призначених для розвитку здібностей людини (наприклад, музичного інструменту або спортивного спорядження тощо);
- витрати на на-

вчання дитини у платному навчальному закладі, на заняття у музичних, мистецьких або спортивних закладах, на додаткові заняття;

- висновки медико-соціальної експертної комісії, довідки медичних закладів та інші документи, що підтверджують відповідний стан здоров'я дитини (хвороба, каліцтво), і свідчать про необхідність додаткових витрат на лікування (на придбання ліків, спеціальний медичний догляд, санаторно-курортне лікування тощо).

Розмір додаткових витрат на дитину повинен обґрунтовуватись відповідними документами (наприклад, витрати на спеціальний медичний догляд - довідкою медичного закладу про вартість медичних послуг; витрати на лікування, на санаторно-курортне лікування - виписками з історії хвороби дитини, рецептами лікарів, довідками, чеками, рахунками, проїзними документами тощо).

У кожній справі з подібним предметом спору суд виходить із конкрет-

них обставин справ щодо необхідності стягнення додаткових витрат, в залежності від особистих, індивідуальних особливостей дитини (Постанова від 08.12.2021 у справі № 607/12170/20 Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду).

Місце пред'явлення позову

Згідно зі статтею 27 ЦПК позови до фізичної особи пред'являються в суд за зареєстрованим у встановленому законом порядку місцем її проживання або перебування, якщо інше не передбачено законом.

Крім того, статтею 28 ЦПК встановлено, що позови про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, про визнання батьківства відповідача, позови, що виникають з трудових правовідносин, можуть пред'являтися також за зареєстрованим місцем проживання чи перебування позивача.

Відповідальність за прострочення оплати додаткових витрат на дитину

У разі прострочення оплати додаткових витрат на дитину з вини платника такий платник зобов'язаний на вимогу одержувача додаткових витрат сплатити суму заборгованості за додатковими витратами з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних із простроченої суми.

Платник додаткових витрат вважається таким, що прострочив оплату, якщо він не виконав свій обов'язок стосовно оплати додаткових витрат у строк, встановлений рішенням суду або за домовленістю між батьками, а в разі їх відсутності або у разі невстановлення такого строку - після спливу семи днів після пред'явлення відповідної вимоги одержувачем додаткових витрат, який фактично їх оплатив (стаття 196 СК).

Мінюст

АНОНС! ЧИТАЙТЕ В НАСТУПНОМУ НОМЕРІ:

✓ ПОСЛУГИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ, ЗАРУЧНИКІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ РОДИН

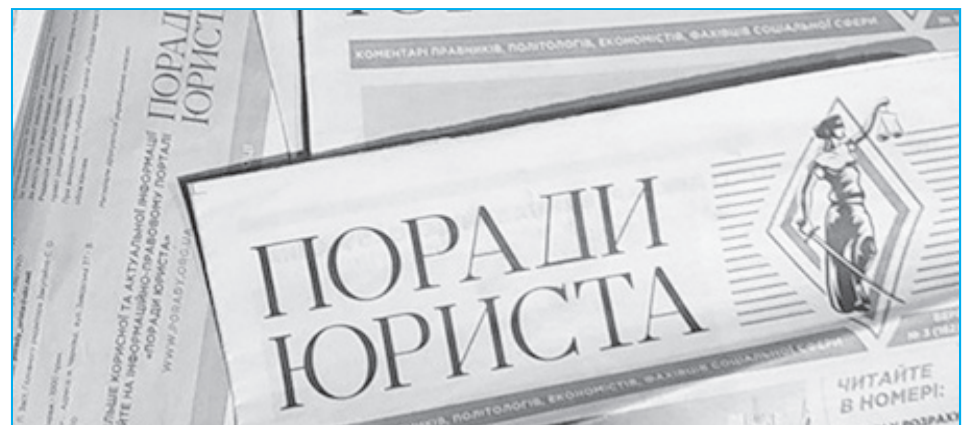
(Які соцпослуги доступні для звільнених з полону військовослужбовців та цивільних і членів їх родин?)

✓ НОВІ ПРАВИЛА ТЕХОГЛЯДУ АВТОМОБІЛІВ

(В Україні змінилися вимоги до обов'язкового технічного контролю транспорту: що зміниться для водіїв?)

✓ ДОГОВІР ПОЖЕРТВИ: РОЗ'ЯСНЕННЯ МІН'ЮСТУ

(Договір пожертви: як укласти та чим відрізняється від договору дарування)

ПЕРЕДПЛАТА - 2025

НА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВУ ГАЗЕТУ «ПОРАДИ ЮРИСТА»

Шановні читачі!

Якщо ви хочете знати свої права та вміти їх відстоювати, знайти відповіді на актуальні питання, бути в курсі змін законодавства, а також читати ексклюзивні інтерв'ю з українськими правниками, політиками, експертами, волонтерами та захисниками,

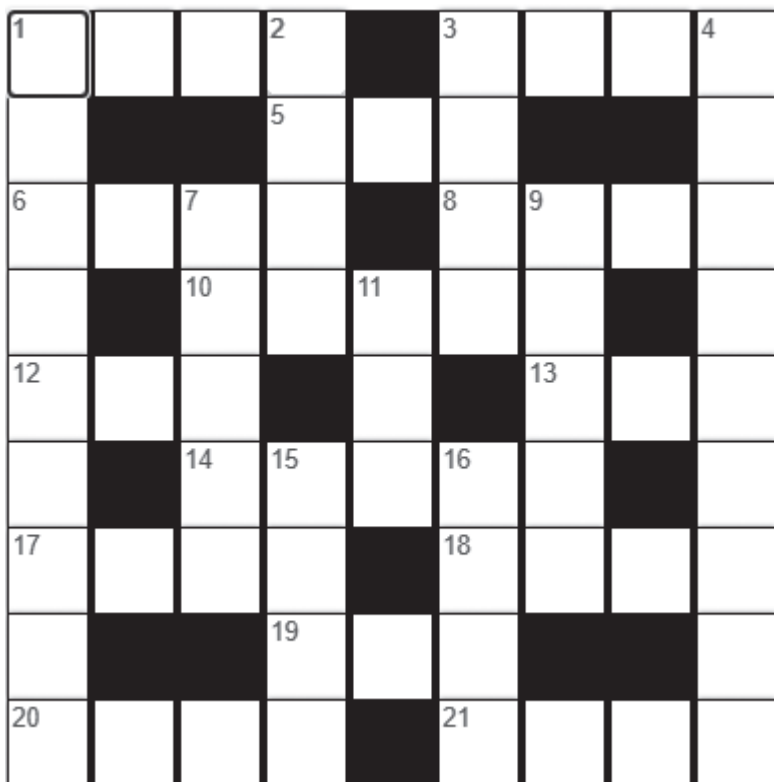
ОФОРМЮЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА ГАЗЕТУ У ПОШТОВИХ ВІДДІЛЕННЯХ
ЗА КАТАЛОГОМ ВИДАНЬ «ПРЕСА ПОШТОЮ»

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ - 49801

БЕЗОПЛАТНА ПРАВНИЧА ДОПОМОГА

Отримати юридичну консультацію або правову допомогу можна за наступними контактами:

телефон: 0 800 213 103
e-mail: info@legalaids.gov.ua

По горизонталі:

- Вираження здивування, сумніву, іронії.
- Перша людина, створена Богом із глини.
- Пасмо підводних або невисоких надводних скель на мілководді.
- Хімічний елемент, благородний газ, який застосовують у газових лазерах, газорозрядних лампах червоного світла, індикаторах, стабілізаторах напруг.
- Свійська робоча тварина родини конячих.
- «Тихо» у музиці.
- Неправда, брехня.
- Спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо.
- Згорнутий у трубку папір, тканина або лінолеум.
- Пристрій для виловлювання та знищення підводних мін.
- Поетичне сказання, легенда.
- Модель Фіата.
- Фальшивий тон під час виконання музичного твору.
- Річка, найбільша ліва притока Дунаю.

По вертикалі:

- Людина, яка має однаковий з ким-небудь вік.
- Залізний ... (Шварценеггер).
- Автономна чернеча держава Святої Гори в Греції.
- Драматургічний жанр, для якого характерні перебільшені драматичні ефекти та моралізація.
- Заправлене дріжджами або закваскою рідке тісто, яке потім учиняють.
- Вічнозелене хвойне дерево, переважно з прямим високим стовбуром, довгою хвою і невеликими шишками.
- Назва села в деяких тюркських народів у Середній Азії та на Кавказі.
- Стійбище кочовиків або селище тюркомонгольських народів у Центральній і Середній Азії та Сибіру.
- Рід багаторічних, рідше дворічних або однорічних трав'янистих рослин родини айстрових.

По горизонталі: 1. Овеа 3. Адам 5. Риф 6. Неон 8. Осел 10. Піано 12. Лжека 13. Саа 14. Румон 17. Трап 18. Сага 19. Уно 20. Кікс 21. Тіца
По вертикалі: 1. Одоніток 2. Ари 3. Афон 4. Методрама 7. Опапа 9. Сосна 11. Ари 15. Хірус 16. Осом

2025 р. Всеукраїнська інформаційно-правова газета

Свідоцтво КВ 23224-13064ПР від 22.03.2018р. Ідентифікатор медіа - R30-03093

Засновник: ТОВ «Редакція газети «ПОРАДИ ЮРИСТА» (ЄДРПОУ 41861792)

Телефон редакції: +38 (050) 692-13-30, e-mail: porady_urista@ukr.net

Головний редактор Закутайло О. П. Заст. Головного редактора Закутайло С. О.
Керівник проекту Бортнік Р. О.

Газета виходить 1 раз на місяць. Тираж - 1000 прим.

Віддруковано в друкарні «Від і До». Адреса: м. Чернівці, вул. Заводська 37 - В.

Тел 0503763347. Замовлення № 740

Відповідальність за точність і достовірність інформації несе автор.

За точність та зміст реклами - рекламодавці.

За якість друку відповідає друкарня.

Редакція не завжди поділяє точку зору автора публікації. Редакція залишає за собою право редагувати матеріал.

При використанні публікацій газети «Поради юриста» посилання на газету обов'язкове.

Матеріали друкуються українською мовою.

ЩЕ БІЛЬШЕ КОРИСНОЇ ТА
АКТУАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЧИТАЙТЕ НА
ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОМУ ПОРТАЛІ
«ПОРАДИ ЮРИСТА»

WWW.PORADY.ORG.UA

ПОРАДИ
ЮРИСТА

